

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL 2022 -12- 01

ZAL ..... NR .....

RPW/102689/2022 P
Data:2022-12-01

ZASTĘPCA
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI

Warszawa, dnia 24 listopada 2022 r.

EP/5972/2022

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Pan dr hab. Marcin WIĄCEK

Szanowny Panie Ministrze

Troska o zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży, nakłada na policjantów szereg obowiązków, które realizowane są w oparciu o obowiązujące przepisy prawa. Wiodącym wśród nich jest ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o *wspieraniu i resocjalizacji nieletnich* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1700). Określone tam zadania mają na względzie realizację ważnego celu jakim jest *wzmocnienie świadomości nieletnich w zakresie odpowiedzialności za własne czyny, a także stworzenie im warunków powrotu do normalnego życia, po tym gdy popadli w konflikt z prawem lub zasadami współżycia społecznego*. Wejście w życie z dniem 1 września 2022 r. niniejszego aktu prawnego spowodowało, że moc straciła ustawa z dnia 26 października 1982 r. o *postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2018 r. poz. 969), co jest istotne, m. in. z uwagi na poszerzenie katalogu środków, jakie sąd rodzinny może zastosować wobec nieletniego, w celu przeciwdziałania demoralizacji i dopuszczaniu się czynów karalnych, o środek wychowawczy w postaci możliwości umieszczenia nieletniego w okręgowym ośrodku wychowawczym.

Środkiem wychowawczym, który mimo zmiany przepisów został utrzymany, jest możliwość umieszczenia nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Istotnym, w tej materii zagadnieniowej pozostaje, że wykonywanie środków wychowawczych ma na celu wychowanie nieletniego na świadomego swych obowiązków członka społeczeństwa. W wymienionym obszarze, Policja otrzymała ustawowe zadanie polegające na realizowaniu poleceń sędziego rodzinnego, wydanych podczas postępowania wykonawczego.

Wobec powyższego, Policja po otrzymaniu postanowienia sądu rodzinnego o zatrzymaniu i doprowadzeniu nieletniego do wskazanej placówki, realizuje je zgodnie z przepisami zarządzenia nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich* (Dz. U. z 2018 r. poz. 77, z 2020 r. poz. 58, z 2021 r. poz. 16).

Przepisy tego zarządzenia, zawarte w § 31 ust. 1 pkt 1, stanowią, że decyzja sądu rodzinnego zawierająca zlecenie lub polecenie o umieszczeniu nieletniego we wskazanej placówce (w tym także młodzieżowym ośrodku wychowawczym), jest dokumentem stanowiącym podstawę prawną do wszczęcia poszukiwań opiekuńczych i rejestracji w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji. Wszczęcie poszukiwań opiekuńczych powoduje, że zadaniem Policji jest zrealizowanie czynności służbowych zmierzających do wykonania dyspozycji organu poszukującego. Ponadto, dokonanie takiej rejestracji w KSIP pozwala na uzyskanie każdorazowo w przypadku legitymowania nieletniego, informacji o fakcie poszukiwania go i konieczności zatrzymania w celu doprowadzenia do wskazanej decyzją sądu rodzinnego placówki, w tym również do młodzieżowego ośrodka wychowawczego.

Istotną rzeczą jakiej nie sposób pominąć jest fakt, że zwyczajowo Policja otrzymuje od właściwego miejscowo sądu rodzinnego postanowienie o zatrzymaniu i doprowadzeniu nieletniego, w ciągu trwającej już procedury umieszczenia w placówce nieletniego.

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, nieletni, wobec którego sąd rodzinny orzekł o umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, staje się wychowankiem młodzieżowego ośrodka wychowawczego z dniem otrzymania przez dyrektora ośrodka, za pośrednictwem poczty, skierowania nieletniego do ośrodka.

Natomiast przepisy Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, regulują tryb postępowania dyrektora placówki w przypadkach nieobecności nieletniego spowodowanych niedoprowadzeniem nieletniego do placówki, jak też jego nieusprawiedliwioną nieobecnością.

W myśl § 4 ust. 4, w przypadku niedoprowadzenia nieletniego do ośrodka w ciągu miesiąca od dnia wskazania tego ośrodka przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (dalej: ORE), dyrektor ośrodka powiadamia o tym właściwego starostę oraz ORE (...), a ponadto — sąd rodzinny. Następnie, z ust. 5 wynika, że niezwłocznie po powiadomieniu właściwego starosty oraz ORE o przypadku niedoprowadzenia nieletniego do ośrodka dyrektor ośrodka przesyła właściwemu staroście, za pośrednictwem poczty, dokumentację nieletniego (...).

Natomiast w sytuacji, o której mowa w § 10 ust. 1, w przypadku ucieczki nieletniego dyrektor ośrodka powiadamia o tym najbliższą jednostkę Policji, jednostkę Policji w miejscu zamieszkania nieletniego oraz właściwy sąd rodzinny.

Ponadto, w § 12 ust. 1, tj. w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności nieletniego w ośrodku trwającej dłużej niż 4 tygodnie, licząc od dnia powiadomienia sądu rodzinnego o nieobecności nieletniego, dyrektor ośrodka powiadamia o tym właściwego starostę oraz ORE, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (...), a ponadto — sąd rodzinny, rodziców lub opiekunów, (...). Prócz tego, w ust. 2 tegoż paragrafu wskazano, że niezwłocznie po powiadomieniu właściwego starosty oraz ORE o przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności nieletniego w ośrodku dyrektor ośrodka przesyła właściwemu staroście, za pośrednictwem poczty, dokumentację nieletniego (...).

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że przepisy cytowanego rozporządzenia, naprzemiennie wskazują okres miesiąca lub 4 tygodni, jako ten, podczas którego dokumenty nieletniego, mimo jego nieuzasadnionej nieobecności znajdują się w ośrodku, co jest równoznaczne z posiadaniem przez nieletniego statusu wychowanka placówki. W praktyce, gdy minie przywoływany w rozporządzeniu okres miesiąca lub 4 tygodni i zrealizowana zostanie dyspozycja przesłania właściwemu staroście dokumentacji nieletniego, jest to równoznaczne ze skreśleniem tegoż nieletniego z listy wychowanków młodzieżowego ośrodka wychowawczego.

Należy w tym miejscu wskazać, że czas jakim dysponuje Policja, po otrzymaniu stosownego postanowienia sądu rodzinnego o zatrzymaniu i doprowadzeniu nieletniego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego bywa krótszy niż wymieniony w rozporządzeniu okres miesiąca lub 4 tygodni.

Niezmiennym jednak pozostaje, że wszystkie czynności prowadzone przez policjantów w celu wykonania dyspozycji sądu rodzinnego każdorazowo potwierdzane są sporządzaną na tę okoliczność dokumentacją. Ponadto, zgodnie z § 40 ust. 1 zarządzenia nr 48/2018 KGP, poszukiwania opiekuńcze mogą zostać zakończone również gdy uprawniony organ poszukujący, w omawianym przypadku będzie to właściwy sąd rodzinny, odwołał dyspozycje zawarte w dokumencie stanowiącym podstawę prawną poszukiwań.

Oprócz powyższego poszukiwania opiekuńcze za nieletnimi wszczynane są również na podstawie zawiadomienia o samowolnym oddaleniu się nieletniego z placówki, w której

nieletni był umieszczony na mocy decyzji sądu rodzinnego, o czym mówi § 31 ust. 1 pkt 2 zarządzenia nr 48/2018 KGP.

Aby zaprezentować skalę realizacji czynności służbowych podejmowanych przez Policję w omawianym obszarze, koniecznym jest przywołanie konkretnych danych odnoszących się do liczby zarejestrowanych rekordów w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji, które zaprezentowano w poniższych zestawieniach. Jednakże pamiętać należy, że liczba zarejestrowanych rekordów nie jest równoznaczna z liczbą poszukiwanych nieletnich, ponieważ zgodnie z zarządzeniem nr 48/2018 KGP, w KSIP rejestrowane, prowadzone i kończone są poszukiwania opiekuńcze, które w sposób powtarzający się mogą dotyczyć personalnie tych samych nieletnich.

Dane za okres	Podstawa wszczęcia poszukiwań opiekuńczych	
	Decyzja SR	Zgłoszenie o samowolnym oddaleniu się
2020 r.	5 199	10 312
2021 r.	4 982	10 002
I-X 2022 r.	4 824	10 524

Opracowano na podstawie danych KSIP, stan na dzień 15.11.2022 r.

Dane za okres	Sposób zakończenia poszukiwań opiekuńczych wszczętych na podstawie decyzji SR			
	Odwołano zatrzymano	Odwołano anulowano podstawę poszukiwań	Odwołano ustalono miejsce pobytu	Inne
2020 r.	2 381	2 361	356	101
2021 r.	2 252	2 271	358	101
I-X 2022 r.	2 161	1 857	350	456

Opracowano na podstawie danych KSIP, stan na dzień 15.11.2022 r.

Dane za okres	Sposób zakończenia poszukiwań opiekuńczych wszczętych na podstawie zgłoszenia o samowolnym oddaleniu się			
	Odwołano zatrzymano	Odwołano anulowano podstawę poszukiwań	Odwołano ustalono miejsce pobytu	Inne
2020 r.	3 378	2 286	4 416	232
2021 r.	2 872	2 329	4 548	253
I-X 2022 r.	2 983	2 314	4 765	462

Opracowano na podstawie danych KSIP, stan na dzień 15.11.2022 r.

Odnosząc się do pytania, które zostało podniesione w piśmie z dnia 28 października 2022 r. (znak: VII.7037.140.2022.AT), pragnę wskazać, że instytucja poszukiwań opiekuńczych jest szczególną formą podejmowania przez policjantów działań służbowych wobec osób nieletnich. Jak już wcześniej wspomniano, wyróżnienie dwóch rodzajów czynności poszukiwawczych za osobami nieletnimi wynika z różnorodnych procedur postępowania, których źródłem jest podstawa wszczęcia poszukiwań.

Pierwsza procedura poszukiwań opiekuńczych, opiera się na dokumencie będącym decyzją sądu rodzinnego, który to jako gospodarz postępowania w sprawie nieletniego, zleca Policji jego zatrzymanie i doprowadzenie do wskazanej placówki. W takim przypadku, gdy brak jest przesłanek wskazujących na podejrzenie występowania zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego, policyjne czynności służbowe polegają na dokonaniu rejestracji w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji informacji o poszukiwaniu osoby nieletniej, oraz sukcesywnym sprawdzaniu miejsc gdzie nieletni może przebywać, w celu jego zatrzymania, a następnie doprowadzenia do wskazanej przez sąd rodzinny placówki.

Natomiast w przypadku drugiej z wymienionych procedur postępowania, gdy podstawą wszczęcia poszukiwań opiekuńczych jest zawiadomienie o samowolnym oddaleniu się osoby nieletniej z placówki, w której była umieszczona na podstawie decyzji sądu rodzinnego, policjanci w ramach czynności poszukiwawczych są zobowiązani do

wykonania zadań porównywalnych z tymi, które wykonywane są przy poszukiwaniach osoby zaginionej, z uwagi na fakt, że realnymi mogą być przypuszczenia, iż samowolne oddalenie się nieletniego lub jego niepowrót do placówki, może być spowodowany okolicznościami stanowiącymi zagrożenie dla jego życia lub zdrowia. Zadania, o których mowa polegają m.in. na dokonaniu rejestracji poszukiwań w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji wraz z wprowadzeniem aktualnego zdjęcia osoby nieletniej, uzyskaniu zgody osoby najbliższej lub przedstawiciela ustawowego na publikację wizerunku osoby nieletniej, a po jej uzyskaniu, opublikowaniu informacji w środkach masowego przekazu, jak też dokonaniu ustaleń telekomunikacyjnych. Natomiast w przypadku odnalezienia osoby nieletniej, zadaniem policjantów jest zapewnienie jej opieki poprzez przekazanie osobie uprawnionej lub umieszczenie we właściwej placówce.

Wobec powyższego wskazać należy, że wykonywanie przez Policję zadań w sposób profesjonalny, nakłada obowiązek realizacji czynności służbowych w oparciu o postanowienia art. 7 *Konstytucji RP* (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), wyłącznie na podstawie i w granicach przepisów prawa z wykorzystaniem jedynie tych procedur, do których jest uprawniona.

Niemniej jednak tym, co zwraca uwagę podczas analizy przedmiotowego zagadnienia, jest niewątpliwie fakt unikania współpracy z Policją rodziców lub opiekunów nieletnich kierowanych do młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Powtarzającą się praktyką stosowaną przez te osoby jest odwlekanie obowiązku przewiezienia nieletniego do placówki w terminie, w którym sąd rodzinny zobowiązał nieletniego do stawienia. Dzieje się tak zarówno w przypadku pierwszego stawienia się, jak też powrotu nieletniego do ośrodka po zakończonym okresie przepustki wynikającej np. z urlopowania do domu rodzinnego.

Mając na uwadze, że generalizowanie problemu może być uznane za daleko idące, jednak koniecznym jest wskazanie, iż intencją niektórych rodziców lub opiekunów jest celowe działanie polegające na ukrywaniu nieletniego w domu lub wprowadzanie Policji w błąd, co do braku wiedzy na temat miejsca pobytu nieletniego, lub też wskazywanie prawdopodobnych adresów przebywania nieletniego, często znacznie oddalonych od domu rodzinnego. Taka reakcja w sposób bezpośredni generuje konieczność planowania i podejmowania przez policjantów kolejnych czynności służbowych, które wprost przekładają się na skrócenie czasu jaki zostaje wyznaczony Policji do wykonania dyspozycji sądu rodzinnego, polegającej na zatrzymaniu i doprowadzeniu nieletniego do wskazanej placówki. Jak wskazano wcześniej, termin jakim dysponuje Policja, jest składową ogólnego okresu miesiąca lub 4 tygodni, na jaki w pełnym wymiarze wskazują przepisy cytowanego wcześniej Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r.

Uwzględniając powyższe, niezmiennym zadaniem stawianym przed Policją jest zapewnienie dobra i bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży, do czego funkcjonariusze dążą poprzez stałą współpracę m.in. z sądem rodzinnym.

Z Powiatu...
nadinsp. Roman KUSTER

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI
BIURO PREWENCJI

ul. Puławska 142/150, 02-514 Warszawa

L. dz. ....

EP-6477/1972/22

POLECONA.E

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 2022 -12- 01

ZAL. .... NR .....

OPLATA POBRANA
TAXE PERÇUE - POLOGNE
Umowa z Poczta Polska S.A. ID nr 477603/1

R

(00)259007734566969956

(00)259007734566969956

Poczta Polska

Opłata pobrana _____ zł _____ gr

2022

Prezencie Praw Obywatelskich

pan dr hab. Mieczysław Węgrzyn

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

4 EPO

6